

Trollullfabrikken A/S

Av Dag Mysen

Under firmanavnet C. Beyer-Olsen ble Trollullfabrikken A/S startet 15. september 1933 av sønnen Arthur Beyer-Olsen. Familien var fra Bergen og hadde blant annet et agentur i denne bransjen. Arthur leide som nevnt fabrikklokale etter Stigen Uldvarefabrik av Mysen kommune i 1933, kjøpte maskiner i USA og satte i gang fabrikkdrift av stålull i oktober samme år og med knappe 10 arbeidere.

Bedriften gikk godt. I 1942 kjøpte han lokalene han leide til fabrikk sin. Men suksessen medførte at Stigen-lokalene ganske snart ble for små. Da bygde han egne lokaler

Visittkortet til Arthur Beyer-Olsen.

bak Frelsesarmeen på vestsiden av jernbanestasjonen, med innflytting og oppstart i februar 1949. Bygningen var på knappe 700 kvm grunnflate med lokaler for produksjonen i første etasje. Produksjonsevnen ble nå fordoblet.

Trollullfabrikken ca. 1960. Widerøes Flyveselskap A/S i Østfold fylkes billedarkiv.

Stein Beyer-Olsen sitter på krakken mellom Martha Johannessen (kontorsjef på Trollullfabrikken – Arthurs søster og min bestefar Herstein senior (Arthurs bror). Kjørte Trollull med lastebilene sine. Til venstre for Martha sitter deres søster Tulli. «Røde kors huset» i bakgrunnen. Foto tidlig 1950-tall.

I andre etasje ble det pakkeri og lager for ferdigvarer. Her ble det også leilighet for verksmesteren. I kjelleren ble det garderober med spisesal samt et lager. På grunn av stålstøvet ble doktor Haugen fra Høgli ansatt som bedriftslege. (Han var spesialist på lungesykdommer.)

Midt i femti-årene eksperimenterte de frem en ny type vevd stålull. Denne kunne produseres i faste bånd og brukes i vanlige båndpussemaskiner. Produktet ble en verdens-suksess.

Samme år fikk bygget pluset på en etasje til og ved 25-årsjubileet i 1958 rådde bedriften over et gulvareal på 4500 kvm og en eiendom på 23 mål. 50 arbeidere og funksjonærer utgjorde arbeidsstokken.

Stålullsåpa – et produkt for verdensmarkedet

I 1960 nådde bedriften å eksportere til 50 land. Prestasjonen ble underbygget gjennom et påbygg på 750 kvm og feiret gjennom presentasjonen av en ny suksess-vare: stålullsåpa, som er et stålprodukt impregnert i såpe for rengjøring av kasseroller osv. i husholdninger. Stålullsåpa «Svint» er fremdeles et fast element i dagligvarebutikker og umistelig i renhold av kasseroller og liknende når de har fått belegg som ikke lar seg vaske bort.

Russelogo for Mysenrussen

Trollullfabrikken, eller «Trollulla», var nå blitt en hjørnestensbedrift på Mysen. Russekullene fra Indre

Russekullene fra Indre Østfold Høgre Allmennskole på Mysen adopterte fabrikkens troll-logo.

Østfold Høgre Allmennskole på Mysen adopterte fabrikkens troll-logo. Vi fikk ferdigklippte troll-logoer i rød og blå filt og i forskjellige størrelser til å sy på jakker og bukser

som skulle brukes i russetida. Slik gjorde Mysenruss fabrikkens kjent over alt der vi var synlige.

Fabrikken ruller videre

Enda en utvidelse av bedriftslokalene ble føyd til i 1965. Fabrikken fortsatte virksomheten for fullt og hadde suksess og gode overskudd i vel 20 år til. Men mot 1990-årene begynte det å stramme seg til i et stadig tøffere verdensmarked. All industri i Norge kjente nå på kroppen hvor vanskelig det var blitt å konkurrere internasjonalt med de høye arbeidskraft-kostnadene her på berget. Marginene ble mindre selv om produktene fremdeles var sterkt etterspurte.

Solgt til Tyskland

Med tusenårsskiftet begynte klokkene å kime for bedriften på Mysen. Et salg ut av landet ble forberedt, og fullført i

Salgsplakat med ulike finhets-kvaliteter på stålull.

2002. I 2003 ble virksomheten her på Mysen lagt ned. Likevel er det godt å vite at produktene som ble utviklet på Mysen fremdeles trives og selges på verdensmarkedet.

Magasin for Folkenborg museum og for Østfoldmuseene

Etter at Trollull-fabrikken ble solgt ut til Tyskland og lagt ned her i Mysen i 2003, ble bygningsmassen solgt til Østfold fylkeskommune i 2004 for 7 millioner kroner. Planen fra fylkets side var å gjøre om bygningene til å kunne fungere som felles magasin for gjenstander i Østfoldmuseenes varetekt. Og i 2008 ble kjøpet og den kommende omgjøringen fullfinansiert ved at staten bevilget 15,5 millioner kroner og Østfold fylkeskommune 31 millioner.

Bygningene ble ombygget og innredet for å fylle kravene som oppdatert museumsmagasin. Her er stabilt klima en avgjørende

Inngangspartiet til fellesmagasinet for Østfoldmuseene. Foto Dag Mysen.

faktor. Men i stedet for å installere store klimaanlegg, ble det satset på såkalt passiv klimastyring der bygningsmaterialenes buffer-

Trollullfabrikken slik den ser ut i dag. Nå er det fellesmagasin for Østfoldmuseene. Foto Dag Mysen.

egenskaper utnyttet. Det ble bygd et spesialtilpasset varmekammer for behandling av insektangrepne museumsgjenstander, slik at gjenstandene er rene før de blir magasinert. På den måten forlenges gjenstandenes levetid i betydelig grad.

Siden ferdigstillingen i 2011 har utvalgte gjenstander fra museene i Østfold blitt omhyggelig renset, fotografert og katalogisert inn i magasinets gjemmer. Dette gjelder også mye av det som er i gjemmene til Folkenborg museum. Alt som er kommet inn der til nå er tilgjengelig fotografisk fra forskjellige vinkler på digitalt museum. Østfoldmuseene har to ansatte som har dette magasinet som hovedarbeidsområde.

Det er et mål for historielaget å gjøre magasinet og det digitale museet bedre kjent for befolkningen vår. Det er et profesjonelt museumsarbeid som foregår her og som både tar mye bedre vare på verdifulle gjenstander for fremtiden, og som arbeider med å gjøre dem tilgjengelig digitalt slik at vi når som helst kan gå inn på nettet og se på skattene som belyser historien vår.

Kilder:

- Hans Våler: *Mysenleksikon*. 1999.
- Stein Beyer-Olsen
- Østfoldmuseenes ansatte
- Egne kilder